

посилиться індивідуальна складова, для неї вивільнятиметься час і місце проведення, а обидві сторони процесу отримають можливість для розвитку і творчості, зможуть не з'ясовувати відносини, а прояснити їх і виникаючі проблеми в ході навчання.

Т. С. Пітякова, викл., кафедра філософії

ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ СУЧАСНОГО ЕКОНОМІСТА

Зміни у сучасному діловому світі привели до розуміння того, що підготовленість працюючих у сфері професійної етики підвищує їх продуктивність, задоволення від роботи, зменшує кількість психологічного роду конфліктів на робочих місцях, від чого виграють самі люди і справа, яку вони роблять.

Професійна етика є частиною професіоналізму. Без дотримання професійно-етичних вимог відбувається руйнація професійності як такої. А якщо не виконується місія професіоналізму, не дотримуються професійно-етичні стандарти, то не виконується соціальна місія професії.

Багато людей вважають свої професійні знання та вміння найважливішими факторами для отримання бажаної роботи та досягнення успіхів у просування по кар'єрній драбині. Але не менша кількість людей вважає, що вміння співпрацювати, знаходити спільну мову з колегами та клієнтами є важливішими тому, що це допомагає встановлювати необхідні зв'язки та контакти, відчиняти «зачинені» двері, полегшує робочий процес у цілому.

Тобто, якщо хороший економіст не вміє спілкуватися з клієнтами, чи керівництвом, не вміє налагоджувати контакти, він не може виконувати свої професійні зобов'язання повноцінно.

Професійна та етична складові професії нерідко сходяться: і для професійності, і для етичності однаково важливими є такі якості людини, як дисциплінованість, працелюбність, чесність, обов'язковість тощо. Тобто в певних аспектах професійна організованість та етичні вимоги створюють площину перетину.

Теперішній клієнт стає більш вимогливим, а середовище — конкурентоспроможним, а тому підвищуються вимоги до професійних якостей спеціалістів різноманітних галузей економіки. Адже клієнт піде саме в ту організацію, де якісно та коректно виконують поставлені ним завдання.

Сьогодні світ перебуває в процесі кодифікації своїх вимог, оскільки в епоху глобалізації відбувається процес «усталення вселюдських інтересів у всіх сферах людського буття» (Б. Сюта), поглиблюються взаємозв'язки і взаємозалежність країн і народів, іде тотальне розповсюдження спільних ідей, технологій, культурних практик. Тому глобалізований світ:

- висуває та формує єдині стандарти поведінки та дії;
- придумує та дотримується єдиних правил гри.

Це призводить до створення та впровадження етичних кодексів, які допомагають утвердитися професії (етичні кодекси аудиторів, банкірів тощо). Маючи у своїй основі найбільш глобальні, основоположні норми — норми моральні, такі кодекси є не рекомендаційними, а обов'язковими для виконання документами.

Створюються також різноманітні професійні асоціації, які приймають етичні стандарти поведінки, моніторять дотримання стандартів професії певною професійною спільнотою і тим самим дають визначені професійні гарантії як членам цієї асоціації, так і клієнтам, на яких направлена діяльність даної спільноти, зрештою, для усіх громадян.

Все вищесказане обумовлює вивчення професійно-етичних стандартів на початкових етапах професійного навчання, оскільки професійно-етичне навчання — це частина суттєвої довготривалої професійної спеціалізації економіста. Адже саме в професійній етиці спеціаліст опановує правила гри в своїй професії.

Тому при підготовці сучасного економіста повинна бути впроваджена відповідна система професійно-етичної спеціалізації, а саме:

- набуття етичних знань, навчання існуючим в економічній діяльності етичним стандартам;
- роз'яснення, розтлумачування суті професійної етики, на тренування, надання стандартів етичної поведінки, навичок виходу з конфліктних ситуацій;
- сформулювати студентам різноманітні задачі для вирішення; поставити перед ними професійні дилеми і таким чином включити їх у мислительно-пошукову діяльність. (Наприклад, що робити, коли виникає конфлікт інтересів; наскільки допустимим є приховування економічної інформації; чи можлива маніпуляція статистичними даними для прогнозування темпів економічного росту; чи допустимо з моральної точки зору розголошувати знання та інформацію, які створені співробітниками корпорації, тощо.)

Певною мірою відповіді на поставлені етичні проблеми, скажімо там, де є конфлікт інтересів, а отже, і підґрунтя для виникнення корупційних схем, можуть слугувати засобом протидії цим схемам та нівеляції і знищення їх.

Таким чином, професійна етика здатна допомогти спеціалістам розглянути професійні проблеми системніше і надійнішими методами, ніж вони могли це зробити, не користуючись даною наукою, спонукати до введення змін, що приведуть до більш високого рівня професійного спілкування та виробництва.

Є. В. Позднишев, канд. філос. наук, доц.,
кафедра менеджменту банківської діяльності

СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНА МОДЕЛЬ ІМІДЖУ ВИКЛАДАЧА ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Сьогодні Україна переживає період переходу від культури суспільних відносин, що базується на пріоритеті колективних прав, до демократичної культури, заснованої на визнанні особистих прав і свобод. Це неминуче вимагає змін у сфері освіти. Значна роль у реформі освіти повинна відводитися особі викладача вузу. Матеріали опитів і багаторічних спостережень переконливо свідчать про те, що вирішальною діагностичною ознакою впливу іміджу викладача на особу студента є такі чинники, як: 1) відношення до викладача як до професіонала, фахівця і просто як до людини; 2) відношення до предмету, що викладається; 3) спрямованість студента на ту сферу діяльності, яка пов'язана з даним предметом.

Зіставивши результати теоретичного аналізу, власних спостережень за діяльністю ми затвердилися в тому, що модель іміджу викладача вузу доцільно представити цілісно у вигляді системи з трьома підсистемами (компонентами): особистісним, поведінковим і компонентом відносин. Компоненти відповідно включають наступні основні елементи: особистісний — професіоналізм, інтелект, комунікативні якості, моральність; поведінковий — особисту культуру поведінки, поведінку в навчально-виховній діяльності, поведінку зі студентами; компонент відносин — відношення до студентів, відношення до колег, відношення до себе, відношення до предмету.

Особистісний компонент містить певні якісні характеристики особи викладача і відповідні їм професійні уміння. Для того, щоб імідж викладача сприяв зростанню досягнень студентів, виділені характеристики повинні бути представлені в ньому позитивно, повинні проявлятися постійно і достатньо яскраво.

Поведінковий компонент відображає систему нормативно схвалених дій і вчинків, у яких не тільки виявляються зовні особово-